

ΟΙ ΠΑΙΩΝΙΕΣ του ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ANNA ΚΑΛΑΪΤΖΗ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

Βασικός προορισμός μας ήταν η Λίμνη Τριχωνίδα, η μεγαλύτερη και πιο ενδιαφέρουσα λίμνη της Ελλάδας. Οι πιο απρόσμενες όμως εικόνες της εκδρομής προήλθαν πολύ μακρύτερα απ' τη λίμνη, από έναν τόπο ημιορεινό και κακοτράχαλο: το **Βαλανιδόσασος του Ξηρόμερου**. Εκεί, το τραχύ, ασβεστολιθικό έδαφος μας υποδέχθηκε στολισμένο με μυριάδες αγριολούλουδα. Ήταν ευτυχία να βαδίζουμε ανάμεσά τους, ακροπατώντας με προσοχή, μη και τα πατήσουμε. Πολύ μεγαλύτερη, ωστόσο, ήταν η ευτυχία -και η έκπληξή μας- όταν, δίπλα στους κορμούς των αιωνόβιων δρυών, ανάμεσα στις πέτρες και τα χόρτα, άρχισαν να εμφανίζονται κάποια άλλα λουλουδία ομορφιάς εξωτικής. Ήταν οι σπάνιες, πορφυρές **Παιώνιες** του Ξηρόμερου, που, αν υπήρχαν ανοιξιάτικα καλλιστεία της φύσης, θα διεκδικούσαν και θα κέρδιζαν οπωσδήποτε το στέμμα.

Γράφει σχετικά ο βιολόγος **Ορέστης Δαβίας** για τις παιώνιες: «Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα πολλοί φιλανθρωπικοί βιάστηκαν να ανακηρύξουν τις παιώνιες ως τις νέες βασίλισσες του κήπου. Ήταν τόσο ενθουσιώδης η υποδοχή του κόσμου για τις νέες ποικιλίες που εμφανίζονταν κάθε χρόνο στην ευρωπαϊκή αγορά, που τα τριαντάφυλλα φοβήθηκαν πράγματι, πως θα χρειαζόταν να παραδώσουν τα σκήπτρα τους σ' αυτή τη συντροφιά των ορεισίων φυτών με τα ζωηρόχρωμα άνθη. Τίποτε, πάντως, δεν άλλαξε εν τέλει. Το status quo διατηρήθηκε και η παρ'

ολίγον νίκη εξόρισε τις παιώνιες στην ανυμνή (ξηρή και άνυδρη) νήσο της αφάνειας.

...Δεν έμελλε όμως η ποιη τους να διαρκέσει, καθώς το άστρο τους άρχισε και πάλι πρόσφατα να λάμπει. Στις μέρες μας, ωστόσο, κάποια ενδημικά της ελληνικής κλωρίδας είδη παιώνιας απειλούνται με εξαφάνιση, αφού πολλοί τις κόβουν ή ξεριζώνουν τους κόνδυλους, μαγνητισμένοι από την ομορφιά τους. Ταυτόχρονα και οι βιότοποί τους συρρικνώνονται διαρκώς».

-Όπως καταλαβαίνετε, λοιπόν, η Παιώνια έχει απόλυτη ανάγκη από το ενδιαφέρον

και την προστασία μας, συμπληρώνει ο **Απόστολος Τζογάνης**.

Από το διπλανό χωριό **Σκουρτού** ο Απόστολος και Πρόεδρος του Φυσιολατρικού Συλλόγου «**Παιώνια**», είναι ο ξεναγός μας στο βαλανιδόσασος του Ξηρόμερου. Ιδεολόγος φυσιολάτρης απ' τα μικρά του χρόνια, είναι άριστος γνώστης των μονοπατιών, των δέντρων, φυτών και λουλουδιών του τόπου του. Απαντάει σε κάθε ερώτηση, μεταδίδει τις γνώσεις του με τρόπο γλαφυρό, που είναι κατανοητός ακόμα και από μικρά παιδιά.

Που, βέβαια, ξεχύνονται στο κακοτράχαλο έδαφος του δάσους αναζητώντας τις παιώνιες. Τις ανακαλύπτουν εύκολα, μικρές στο μπόι αλλά τόσο ζωηρόχρωμες ανάμεσα στα χόρτα. Παρατηρώ τα μέλη του Ομίλου. Ούτε ένα παιδί ούτε ένας μεγάλος δεν απλώνει το χέρι, για να κόψει έστω και μια παιώνια.

Η ευαισθησία και η προηγούμενη ενημέρωση του Απόστολου μας έχουν

όλους αγγίξει, είναι ένα -έστω και μικρό- λιθαράκι για την μετέπειτα στάση ζωής, ιδιαίτερα των μικρών παιδιών.

Εκτός από τις παιώνιες όμως πολύ μεγάλο και ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το Βαλανιδόδασος του Ξηρόμερου. Ατενίζουμε ολόγυρά μας απέραντες πλαγιές, κατάφυτες με μικρές κι αιωνόβιες βαλανιδιές, το ωραιότερο και πολυτιμότερο δέντρο της

ελληνικής υπαίθρου.

-Το δάσος αυτό, εξηγεί ο Απόστολος, αποτελείται από την Ήμερη Βαλανιδιά, την **Quercus ithaburensis subsp. Macrolepis**. Με πνήρηνα **60.000** στρεμμάτων και ευρύτερη περιοχή άλλων **100.000** στρεμμάτων είναι το μεγαλύτερο δάσος του είδους του, όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και στα Βαλκάνια και, πιθανότατα, στην Ευρώπη. Υπάρχουν αναφορές ότι από τον 8^ο ήδη

Στον Όμιλο "Έλληνες Περιηγητές" το κυριότερο ίσως έργο που επιτελείται είναι η συμμετοχή στις εκδρομές και η ώθηση στην φυσιολατρία και μικρών παιδιών.

αιώνα τα βαλανίδια αυτού του δάσους συλλέγονταν από τα γύρω χωριά και προμήθευαν την τανίνη τους για την κατεργασία δερμάτων και την βιομηχανία βαφών.

Μας δείχνει ο Απόστολος ένα βαλανίδι. Με μήκος σχεδόν 4 και διάμετρο περίπου 2 εκατοστά, αυτά τα βαλανίδια είναι τα μεγαλύτερα που έχουμε δει ποτέ!

Ο περίπατος στο δάσος είναι ευχάριστος, οι εικόνες

όμορφες και ποικίλες. Σκεφτόμαστε πόσο εντυπωσιακότερες θα είναι με τα μαγικά χρώματα του φθινοπώρου. Τότε, ίσως, πρέπει να επιστρέψουμε.

ΣΤΑ ΔΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΑΚΥΝΘΟΥ

Η αρχαία ονομασία ήταν **Αράκυνθος** και η σύγχρονη **Ζυγός**. Είναι η πανέμορφη και ήπια οροσειρά, που καταλαμβάνει όλο σχεδόν τον ορίζοντα

στα Ν-ΝΔ της Λίμνης Τριχωνίδας.

-Θα είναι ένας όμορφος περίπατος στο βουνό, ακόμα και για τα παιδιά, λείπει η φίλη μας η **Σόνια Λειβαδίτη**.

Από το **Κάτω Κεράσοβο**, στα δυτικά της λίμνης, ανηφορίζουμε με στροφές για το **Πάνω Κεράσοβο**. Μερικά χιλιόμετρα μετά κατευθυνόμαστε δεξιά και πολύ σύντομα συναντάμε ένα θεαματικό ξέφωτο πάνω στο δρόμο.

Χρειάζονται πολλές αγκαλιές για να κυκλώσουν τον κορμό της αιωνόβιας καστανιάς.

Απέναντί μας οι κορυφές του Παναιτωλικού και χαμηλά η Τριχωνίδα. Θέα εκπληκτική. Αφήνουμε τ' αυτοκίνητα μπροστά στην ταβερνούλα «**ΠΟΥΡΝΑΡΙ**».

*-Τι καλό να σας ετοιμάσω; Όλα τα κρέατα είναι δικής μου παραγωγής, λέει ο **Θανάσης Γκούβρας**.*

-Προς το παρόν τίποτε. Όταν γυρίσουμε πεινασμένοι, θα φάμε τα πάντα.

10:50'. Ξεκινάμε ν' ανηφορίζουμε τον ασφαλτόδρομο και σ' ένα 10λεπτο μπαίνουμε δεξιά σε δασικό χωμάτινο δρόμο. Υπέροχα δρυοδάση και θαυμάσιος

καιρός, δροσερός και ιδανικός για πεζοπορία.

12:50'. Σε δυο ακριβώς ώρες φτάνουμε στο **Μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου**, μετά από ωραία διαδρομή, που το τελευταίο της τμήμα ειν' ανηφορικό. Το μοναστήρι βρίσκεται σ' ένα εκπληκτικό υψίπεδο, σε υψόμετρο 700 περίπου μέτρων. Εντυπωσιακές είναι οι αιωνόβιες καστανιές με τους πελώριους κορμούς. Μας υποδέχεται η **Γερόντισσα Ανθούσα**. Μας προσφέρει, αντί για τα συνηθισμένα μοναστηριακά κεράσματα, μια πίτα που μόλις έχει βγει από

το φούρνο. Η γέμιση της πίτας είναι πρωτόγνωρη, μοναδική: γαρίδες και άγρια χόρτα του βουνού. Εξίσου μοναδική είναι και η γεύση της. Η Γερόντισσα μας μοιράζει όλη την πίτα. Με πολύ κόπο καταφέρνουμε να την πείσουμε να κρατήσει για τον εαυτό της ένα κομματάκι.

13:20'. Αποχαιρετάμε την μοναχική γυναικεία φιγούρα στον Αν-Γιώργη, ανηφορίζουμε ως τα 830 μέτρα και στις 14:10' φτάνουμε στην κορυφή της διαδρομής μας. Εδώ, ανάμεσα σε δάσος αιωνόβιων βαλανιδιών, υψώνεται

Μαθήματα αρμέγματος κατσίκοιλας στο Πουρνάρι.

ένα δάσος κεραιών. Σε αντίθεση με την συνολική, ξεκούραστη μέχρι τώρα διαδρομή, σε τούτο το κομμάτι το μονοπάτι είναι κατηφορικό και κακοτράχαλο.

14:40'. Μετά από καθαρή πορεία **3.15'** φτάνουμε στο Πουρνάρι. Ο **Θανάσης Γκούβρας** και η γυναίκα του **Χρυσουγή** μας περιμένουν με αναμμένο τζάκι, εξαίρετο τσίπουρο και κρασί, ποικιλία από θαυμάσια δικά τους κρεατικά. Μια απρόσμενη ταβερνούλα στον Αράκυνθο, το "Πουρνάρι", με υπέροχη θέα στη λίμνη.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Τους «ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ» δεν ενδιαφέρουν μόνον τα βουνίσια μονοπάτια αλλά κι οι «πολιτιστικές διαδρομές». Μια τέτοια σπουδαία διαδρομή μας επιφύλαξε η επίσκεψή μας στην **«Γλυπτοθήκη Καπράλου»**, στην πόλη του Αγρινίου. Την εκφραστική δύναμη του καλλιτέχνη είχαμε ήδη γνωρίσει από το περίφημο άγαλμα της **«Μάνας»**, στην πλατεία του **Παναιτώλιου**, γενέτειρα του Καπράλου (**1909-1993**).

Η Γλυπτοθήκη Καπράλου

βρίσκεται στο τέρμα της οδού Παπαναστασίου, δίπλα στο Παπαστράτειο Αρχαιολογικό Μουσείο. Φιλοξενείται σ' ένα σύγχρονο κτίριο μοντέρνας αρχιτεκτονικής, δωρεά της οικογένειας Παπαστράτου. Εδώ εκτίθεται η μεγαλύτερη συλλογή έργων του καλλιτέχνη της περιόδου 1930-1956. Αποτελείται από 60 έργα, μικρού και μεγάλου μεγέθους, που διακρίνονται για την πλαστικότητα και την εσωτερικότητα των μορφών τους. Και βέβαια, ανάμεσά τους δεσπόζει η εμβληματική μορφή της «Μάνας» του γλύπτη.

Καθρεφτίσματα στην λίμνη. Δέντρα, καλαμιώνες και ακρόπολη του Βλοχού.

Ο Όμιλος "Ελληνες Περιηγητές" δημιουργήθηκε την άνοιξη του 2009 με φιλοσοφία προσανατολισμένη στην φυσιολατρία, την ήπια πεζοπορία, τις αξίες της ελληνικής πολιτιστικής ζωής.

Η δεύτερη πολιτιστική μας διαδρομή -μεγάλου μήκους τούτη τη φορά- είναι στον ευρύτατο αρχαιολογικό χώρο έξω ακριβώς από την κωμόπολη του **Θέρμου**. Ναός του Θερμίου Απόλλωνα, εκπληκτική κρήνη αρχαϊκής εποχής που εξακολουθεί ν' αναβλύζει νερό, εντυπωσιακός χώρος Αγοράς. Μια πόλη επιβλητικών διαστάσεων για την οποία δεν θ' αργήσουμε να δημιουργήσουμε

ένα συνολικό αφιέρωμα, όπως της αξίζει.

Τις βραδινές ώρες χαλαρώνουμε στο ξενοδοχείο μας, στην πανοραμική βεράντα του Θέστιου. Εδώ, με ωραία εδέσματα και δροσερή «Μαλαγουζιά» υπέροχης γεύσης απολαμβάνουμε στιγμές ηρεμίας και νυχτερινής θέας με τα αναρίθμητα φώτα των παραλίμνιων χωριών.

Κυριακή πρωί, μέρα αναχώρησης. Στο ξεκίνημα της

μέρας μας υποδέχεται ένας κατσούφικος καιρός. Που μας συνοδεύει σ' όλη τη διάρκεια της περιήγησής μας στη λίμνη με το ψαροκάϊκο του **Πάνου Μαλαματά**. Μαζί μας έχουμε και την εφεδρική βάρκα του γνωστού μας ψαρά **Γιάννη Καραπιπέρη**.

Συννεφιά και νηνεμία, αντανάκλασεις καλαμιών και βουνών στα ακύμαντα νερά. Πού και πού εμφανίζονται κάποια πουλιά,

μερικά ψάρια πηδούν έξω απ' το νερό. Κάποια στιγμή αρχίζει η βροχή. Στο καϊκι επιστρατεύονται αδιάβροχα και ομπρέλλες. Εμείς στην ψαρόβαρκα με τον Γιάννη κουκουλωνόμαστε μ' έναν μεγάλο μουσαμά, που χρησιμοποιείται σαν σκέπαστρο των δικτύων. Πάνω του οι σταγόνες της βροχής σκάζουν με μια πρωτόγνωρη αμεσότητα. Η βόλτα μας, αναγκαστικά, λαμβάνει τέλος.

ΟΙ ΠΑΙΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

☛ Κέντρο Περιβάλλοντος Τριχωνίδας, υπεύθυνη: κα. Τζίνα Τραμπάλα. Τηλ. 26410 51.203, κιν. 6943 241.819.

☛ Κέντρο Ενημέρωσης Βελανιδόδασους, υπεύθυνος: κος. Απόστολος Τζογάνης. Τηλ. 26460 93.156, κιν. 6938 933.690.

☐ Γλυπτοθήκη Καπράλου, υπεύθυνος κος. Μιλτιάδης Γρηγορόπουλος. Τηλ. 6978 637.124.

☛ Ξενώνας Θέσσιος, τηλ. 26410 46.878.

☛ Ταβέρνα "Πουρνάρι", υπεύθυνος κος. Θανάσης Γκούβρας. Τηλ. 6946 285.141.

ΟΜΙΛΟΣ "ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ"

Μπορείτε κι εσείς, αγαπητοί φίλοι, να ζήσετε συναρπαστικές περιηγητικές εμπειρίες μαζί με τον Όμιλο των ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ. Τηλεφωνήστε μας στο **2310 346.376** ή ενημερωθείτε με πολλές πληροφορίες και εικόνες στην ιστοσελίδα του Ομίλου www.periigites.gr